

**ЗАКАРПАТСЬКИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

**НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА:
АКТУАЛЬНІ ДИСКУРСИ**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
XV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

*(До 75-ї річниці
Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти)*

18 листопада 2021 року

**Ужгород
2021**

УДК 37.013.83:005.745(042.5)

Н53

Рекомендовано до друку
Вченою радою Закарпатського інституту
післядипломної педагогічної освіти
(Протокол №5 від 19 жовтня 2021 р.)

Редакційна колегія:

Я.М. Сивохоп, кандидат педагогічних наук, доцент, директор Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти

В.В. Химинець, доктор фізико-математичних наук, професор, професор кафедри менеджменту та інноваційного розвитку освіти Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти

Б.М. Качур, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри менеджменту та інноваційного розвитку освіти Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти

В.М. Орос, кандидат фізико-математичних наук, завідувач кафедри природничо-математичної освіти та інформаційних технологій Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти

О.М. Іваць, кандидат соціологічних наук, заступник директора Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти з науково-дослідної роботи та міжнародної діяльності

Неперервна освіта: актуальні дискурси. Збірник матеріалів XV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (До 75-ї річниці Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти). – Ужгород: РІК-У, ЗІППО, 2021. – 210 с.

Пропоноване видання містить матеріали Всеукраїнської конференції з міжнародною участю «Неперервна освіта: актуальні дискурси», що відбулася 18 листопада 2021 року в Закарпатському інституті післядипломної педагогічної освіти і в рамках якої урочисто відзначено 75-у річницю від дня заснування закладу. До збірника ввійшли наукові дослідження в галузі педагогіки, освіти та культурології, що розкривають методологічні засади післядипломної педагогічної освіти України та ближнього зарубіжжя, знайомлять з сучасними науково-педагогічними розробками у педагогічній практиці, порушують питання філософії, історії, соціології, культурології освіти, освітнього права, освітньої політики, управління освітою, економіки освіти, занурюють у сучасне дискусійне поле теорії педагогіки, популяризують наукові дослідження в галузі освітології.

Видання адресовано керівникам освітніх закладів усіх рівнів, науковцям, науково-педагогічним та педагогічним працівникам, здобувачам вищої освіти, усім, хто цікавиться проблемами розвитку сучасної освіти.

Відповідальність за достовірність інформації в публікаціях несуть автори.

© Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти, 2021
© ТОВ «РІК-У», 2021

ЗМІСТ

	ВСТУП.....	8
	ВИТАЛЬНЕ СЛОВО ДО УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ ...	14
Barabási Tünde Stark Gabriella	A DIGITÁLIS DIÉTA ELEMINEK ÉRVÉNYESÜLÉSE A ROMÁNIAI MAGYAR ÓVODAPEDAGÓGUSOK ÉS ÓVODAI NEVELÉSI SZAKÉRTŐK SZERINT AZ OTTHONÓVODÁZTATÁS IDEJE ALATT	15
Darii Ludmila	INTERCULTURAL EDUCATION DEVELOPMENT TRENDS	16
Demény Piroska	BARÁTSÁGOS ISKOLA AZ ISKOLAI BÁNTALMAZÁS MEGELŐZÉSE ÉS CSÖKKENTÉSE TÁRSASJÁTÉKKAL	19
Dombi Mária Adrienn	A PEDAGÓGIAI KOMMUNIKÁCIÓ ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA EGY TOVÁBBKÉPZÉSI PROGRAM A SZOCIÁLIS SZAKMÁKBAN	20
Erdei Gábor	AZ ÉLETEN ÁT TARTÓ TANULÁS KATALIZÁTORAI – A FOLYAMATOS KÉPZÉS ÉS TANULÁS	22
Fáyné prof. dr. Dombi Alice	AZ ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET MINT PEDAGÓGUSKÉPZÉSI PROGRAM	23
Gabóda Béla Gabóda Éva	CIVIL ÉS ÁLLAMI FELNŐTTKÉPZÉSI SZERVEZETEK EGYÜTTMŰKÖDÉSE A PEDAGÓGUS-TOVÁBBKÉPZÉSBEN KÁRPÁTALJÁN	26
Kovács Krisztina	SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYEREKEK NEVELÉSÉBEN RÉSZTVEVŐ PEDAGÓGUSOK TOVÁBBKÉPZÉSÉNEK ÚJ UTJAI	31
Lipcsei Imre	SZEMLÉLETVÁLTÁS A PEDAGÓGIÁBAN, A SOKSZÍNŰSÉG ELFOGADÁSA	34
Șevciuc Maia Șirghi Angela	ASPECTS OF DEVELOPING TEACHERS' SELF-TRAINING MOTIVATION	34
Tamášová Viola Matúšová Silvia	MANAŽMENT V MODERNOM SYSTÉME KVALITY ĎALŠIEHO VZDELÁVANIA NA VYSOKEJ ŠKOLE	37
Virág Irén	A GYAKORLATVEZETŐ MENTORTANÁR PEDAGÓGUS TOVÁBBKÉPZÉS TAPASZTALATAI	38
Атрощенко Тетяна	ПОЛІКУЛЬТУРНА СПРЯМОВАНІСТЬ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ МІЖЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО	39

Бабинець Богдан	ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГА В СУЧАСНИХ УМОВАХ	42
Байназарова Олена	ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	44
Балог Лівія	ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПІВПРАЦІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦІВ	46
Баяновська Марія	ДУХОВНІ ЦІННОСТІ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ	48
Баяновська Марія	РОЗВИВАЛЬНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ІНДИВІДУАЛЬНО-ОСОБИСТІСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ВИКЛАДАННЯ	51
Білоусова Наталя	ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОЦІНКИ МЕДИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	55
Бобонич Руслана	УПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ STEM-ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	59
Богданов Євген	ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ОБ'ЄКТОВИХ НАВЧАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	63
Бокоч Ольга	ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ НОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ГАЛУЗІ «ПРИРОДОЗНАВСТВО» У КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	65
Воротинцева Олена	РОЛЬ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ У ПРОЦЕСІ ДЕІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ	70
Ганич Олена	ХМАРНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	72
Гаяш Оксана	ВЗАЄМОДІЯ СПЕЦІАЛІСТІВ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОГО НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	74
Глюдзик Галина Січ Вікторія	ВПРОВАДЖЕННЯ STEM-ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЕФЕКТИВНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОВОГО ВИПУСКНИКА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	77

Гнаткович Тетяна	ГЕНЕРУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СИНТАКСИСУ	80
Грабовська Тетяна Грабовський Олександр	ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН	82
Драгула Оксана	РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ШЛЯХ ДО УСПІХУ ОСОБИСТОСТІ	85
Іваць Оксана	СОЦІЄТАЛЬНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ТА ВИКЛИКИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ОСВІТИ ..	88
Качур Борис Качур Мирослава	ПОЛІКУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ В УМОВАХ ПОЛІЕТНІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА	90
Кириленко Надія	ІНКЛЮЗИВНЕ ЧИ ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ – ВИБІР ЗА БАТЬКАМИ	92
Козубовська Ірина Милян Жанна	НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА: АЛЬТЕРНАТИВНА ПОЧАТКОВА ШКОЛА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ	95
Коновець Світлана	ЗНАЧЕННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ДЛЯ САМОСТВЕРДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ, ЩО ФОРМУЄТЬСЯ	98
Литвинова Світлана Водоп'ян Наталія	ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ДО ПРОЕКТУВАННЯ ХМАРО ОРІЄНТОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ	102
Майор Надія	РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУ У ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ ЗА МЕТОДИКОЮ Г. ДОМАНА	105
Мільович Степан Стерчо Іванна Барчій Елеонора Янкович Галина Барна Вікторія Микула Августина	ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ХІМІЇ: ПОРІВНЯННЯ ШКІЛ МІСТА ТА СЕЛА	109
Мішкулинець Олена	ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗФПО	112
Мушинка Микола	СОФІЯ ДНІСТРЯНСЬКА – ПРИЗАБУТА УКРАЇНСЬКА ПІАНІСТКА, МУЗИЧНИЙ ПЕДАГОГ ТА КРИТИК	115
Олешко Петро	ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ПЕДАГОГА: УПРАВЛІНСЬКІ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ	118

Опачко Магдалина Ковач Аттіла	ВИКОРИСТАННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	121
Орос Віктор Петечук Василь Петечук Катерина	ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	125
Островська Маріанна	КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	130
Островський Олександр	КОМПЕТЕНТНІСНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МІЖКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	133
Павлович-Іліньо Зоряна	РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТНІХ ОЦІНЮВАНЬ В УКРАЇНІ	136
Палько Тетяна Романчак Ольга	КУЛЬТУРА ДОБРОСУСІДСТВА В ПОЛКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКАРПАТТЯ: ПЕРЕХІД НА НОВИЙ РІВЕНЬ	140
Попадич Олена Манзик Неля Слабська Ангеліна	ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	144
Райхель Галина	ПІДВИЩЕННЯ ФАХОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГА ШЛЯХОМ УЧАСТІ У ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ КОНКУРСІ «УЧИТЕЛЬ РОКУ» ..	148
Рацюк Олеся	РОЛЬ АВТЕНТИКИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МОВ	151
Ребрей Ганна	ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	153
Ребрик Наталія	ОСОБИСТІСНИЙ ЧИННИК ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ НА ЗАКАРПАТТІ 1970-2000 рр.: МАРІЯ ФЕДОРІВНА ОПАЛЕНИК, ОЛЬГА ТЕОДОРІВНА КИРЧІВ	159
Рего Ганна	ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ЗАКАРПАТТІ	162
Сивохоп Валентина	РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА-ВИХОВНИКА У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ	165
Сивохоп Ярослав	ЗАКАРПАТСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ІСТОРІЯ, СЬОГОДЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ	168

Сігетій Ігор	ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	170
Січка Вікторія	ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ «СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ» В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	172
Смочко Наталія Глюдзик Галина	ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	177
Танинець Ангеліна	ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	182
Тяскайло Ганна	ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ НУШ	184
Химинець Анна	РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В КОНТЕКСТІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ	187
Химинець Василь	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР ТА ІННОВАЦІЙНО-КОМПЕТЕНТНІСНЕ СПРЯМУВАННЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ	190
Ходанич Лідія	ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ (РАКУРС ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ)	194
Ходанич Михайло	ВИХОВНИЙ ТА ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РІЗЬБАРСТВА В НЕПЕРЕРВНІЙ ОСВІТІ	196
Ходанич Петро	ОСВІТНЄ КРАЄЗНАВСТВО У ВИВЧЕННІ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО» (5-9 КЛАСИ)	198
Чобаня Роман	ПРИЙОМИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ	201
Шевчук Валентина	ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ: СУТНІСТЬ І ФАКТОРИ ВИНИКНЕННЯ	203
Яцина Олена	ПРАКТИКА АДАПТАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19: ДИХОТОМІЯ ОПТИМІЗМУ – СКЕПТИЦИЗМУ	207

Яцина Олена Федорівна
доктор психологічних наук
професор кафедри наук про здоров'я
факультету здоров'я та фізичного виховання
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна

**ПРАКТИКА АДАПТАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ
В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19:
ДИХОТОМІЯ ОПТИМІЗМУ – СКЕПТИЦИЗМУ**

У гуманітарному знанні сучасне суспільство, як відомо, по-різному означається і характеризується: постіндустріальне, надіндустріальне, електронне, програмоване, суспільство ризику, цивілізація третьої хвилі, суспільство постмодерну, тепер вже й «пандемічне», при тому, що в іманентних характеристиках об'єктивно відображено його інформаційний стан. Свого часу Е. Фромм підмітив залежність людини від інформаційних установок суспільства і обґрунтував думку про те, що будь-яка сфера суспільства пронизана інформаційним впливом.

До прикладу, сфера освіти. З початком епідемії коронавірусу наше сьогоднішнє суттєво змінилося в різних аспектах життя. Реальність захворювання на COVID-19 спричинила переконструювання звичного процесу навчання у вищій освіті на форму онлайн-навчання. Нам прийшлося пристосовуватись до віддаленої роботи. І це дозволило оцінити й переглянути традиційні форми і види навчання та активно застосовувати сучасні технології, які вже давно стали невід'ємною частиною нашого життя, та ще не були випробувані у режимі онлайн-навчання. Рік, що минув, показав, що сьогодні ми вже адаптувалися до онлайн-навчання як на рівні психіки окремої особистості, так й на макросоціальному рівні. Тобто відбулася адаптація до умов реалізації навчальної діяльності, що вказує на полісемантичний характер поняття «адаптація»: розуміння його як процесу і як результату, наслідком якого стають самозміни індивідів до проявів надзвичайних умов соціального

життя. За висновками освітніх експертів, онлайн – це форма, яка значною мірою наслідує прийоми очного навчання. Вона має свої переваги – легкість демонстрації презентацій, відео, проведення онлайн-тестувань і недоліки: технічні (проблеми із зв'язком) та психологічні (брак візуального, емоційного контакту, тощо). Експерти висловлюють надію, що відбудеться перехід від онлайн як вимушеної форми навчання до парадигми дистанційного навчання (самоорганізація суб'єктів освітнього процесу, супровід в чаті, аудіо-подкасти, відеоролики, різноманітні тренажери і онлайн-тести, не начитки матеріалу, а дослідження, замість контролю – челенджі, тощо). Науковці в цьому вбачають, з одного боку, тривожний симптом – поширення медіапсихологічного феномену, зокрема, у вигляді – інформаційного стресу, емоційної залежності від електронних гаджетів, з іншого, позитивний чинник – розширення засобів впливу способом поширення медіапрактик: онлайн психологічних консультацій, відеоконференцій, онлайн-стажувань тощо.

За твердженням Н. Лумана, «комунікація вихоплює з будь-якого актуального горизонту вказівки, які вона і конструює, а дещо залишає в стороні. Комунікація є здійснення відбору» (Луман, 2007). Отож, для того, щоби вибрати потрібну інформацію з електронних носіїв, необхідно вміти самостійно знаходити та аналізувати дані, тобто усвідомлювати зміст знайденої в системі інтернет-пошук інформації для виконання навчальних теоретичних і практично орієнтованих завдань.

У контексті зазначеного й у зв'язку із сучасними освітніми трансформаційними процесами актуалізується вивчення самоефективності особистості в освітньому просторі в умовах пандемії, зокрема, дослідження оцінкових ставлень ефективності навчальної діяльності. Окремо цікаво проаналізувати оцінкові ставлення особистості в системі: «Я – Я», «Я – Викладач», «Я – Діяльність», що стали предметом дослідження онлайн-навчання в досвіді переживання COVID-19. З цією метою студентам пропонувалося визначити своє відношення до ефективності онлайн-навчання у порівнянні із класично-традиційною системою, дати оцінку результативності взаємодії викладач-студент за допомогою новітніх інформаційних технологій та оцінити особистісну активність щодо виконання завдань самостійної роботи у змісті професійної підготовки. Структуру опитувальника склали чотири блоки: 1) оцінка ефективності навчання в існуючих умовах; 2) оцінка умотивованості, самостійності, відповідальності за своє навчання; 3) результативність взаємодії учасників навчального процесу в умовах дистанційного навчання; 4) оцінка готовності викладачів до роботи у нових умовах. Опитувальний пакет було створено за допомогою Google Forms. У такий спосіб забезпечувалась релевантність форми умовам дистанційного навчання. Інтерпретація отриманих даних базувалася на сукупній оцінці відповідей за шкалою від 0 до 7. Обсяг вибірки – 157 студентів Ужгородського національного університету: 86, 6% жіночої статі, 13, 4% чоловічої. З них 38, 9% – студенти четвертих курсів, 30, 6% – другого року навчання, 20, 3% – третього року навчання, 7% – студенти-магістри; решта – першокурсники.

Співставлення результатів відповідей на питання про ефективність дистанційної форми навчання у порівнянні з класично-традиційною системою вказує, що студенти по-різному сприймають нову форму навчання. Певна річ, щоби ґрунтовно оцінити переваги і недоліки дистанційного навчання потрібен час. Втім, студенти плюси нової для себе форми знаходять у її мобільності, гнучкості, що дозволяє їм вивільняти час для інших активностей; нагодою освоювати нові ІТ; комунікувати з викладачами за допомогою різних каналів зв'язку. Зважаючи на зазначене та беручи до уваги те, що самостійній роботі студентів (СРС) у змісті професійної підготовки відведена значна частка у вищій освіті, отримані результати можуть маніфестувати до оновлення форм і методів викладання. Маючи на увазі особливості підготовки спеціалістів-психологів, серед шляхів оптимізації її якості можуть бути і звичні практики (конференція, майстер-клас, семінар-диспут, семінар-мозковий штурм, тощо), і активне включення новітніх ІТ-технологій, і оновлений зміст СРС (робочий зошит, портфоліо, кейс-метод, веб-квест, презентація тематичних відеоматеріалів, психологічний профайлінг тощо).

Аналіз відповідей на питання про готовність викладачів та студентів до роботи у нових умовах із використанням новітніх ІТ-технологій навчання дозволяє твердження, що в інформаційному суспільстві використання інформаційно-комунікаційних технологій вже стало нормою життєдіяльності для всіх. Беззаперечним є і те, що новітні освітні технології ефективні для реалізації завдань професійної підготовки, тому що якісно доповнюють систему традиційних форм і методів навчання. Завдячуючи сучасним освітнім технологіям принципово іншим стає процес засвоєння і відтворення знань. У змісті вивчення дисциплін відкриваються інші способи формування вмінь і навичок, зокрема використання відеопрезентацій, психологічний профайлінг за матеріалами відеосюжетів фільмів, політичних дебатів, репортажів, тощо.

Отримані дані дозволяють вважати, що в режимі дистанційного навчання суб'єкти навчальної діяльності активно використовують новітні інформаційні технології і визнають їхню доцільність та ефективність у процесі професійної підготовки. За результатами кореляційного аналізу виявлено, що між показниками власної ефективності навчання $r=0,769672$ при $p=0,01$ та ефективністю інформаційних технологій у професійній підготовці спеціаліста $r=0,835967$ при $p=0,01$ існує сильний кореляційний зв'язок. З чого робимо висновок, що використання новітніх технологій у процесі професійної підготовки впливає на якість професійної освіти, в тому числі і на формування професійних компетентностей майбутніх спеціалістів. Сильні кореляційні зв'язки виявлено між: 1) оцінкою ефективності свого навчання із результатами щодо оцінки інформаційних технологій у професійній підготовці спеціаліста ($r=0,769672$, $p=0,01$); 2) оцінюванням відповідального ставлення до виконання завдань самостійної роботи із оцінюванням виконанням завдань самостійної роботи з метою поглиблення професійних знань і умінь ($r=0,735121$, $p=0,01$); 3) між розподілом результатів щодо оцінки готовності викладачів використовувати інформаційні технології із ефективністю підготовки до професійної діяльності спеціаліста за допомогою новітніх інформаційних технологій в режимі дистанційного навчання ($r=0,835967$, $p=0,01$).

Таким чином, онлайн як практика адаптації до навчання в умовах пандемії уможлиблює поглиблене вивчення її як процесу: «Я – Діяльність» (доступність навчання) і як результату «Я – Я», що приводить до ефективності самозмін індивідів (індивідуальна спрямованість навчання, комфортність умов навчання, індивідуальні психологічні особливості). Втім, деякі впливи, згадані нами вище, переживаються як амбівалентні емоції і можуть бути описані як полярні (дихотомічні) по відношенню до ситуації онлайн-навчання: з одного боку, оптимізм, з іншого – скептицизм щодо ефективності такої форми навчання у реалізації функцій освіти і потреб професійного зростання.

Зауважимо, що за даними моніторингу Державної служби якості освіти, 70% учнів задоволені організацією дистанційного навчання. Порівняно з минулим роком цей показник зріс на 15%. За результатами щорічного моніторингу громадської думки щодо проблем освіти та заходів з її реформування, проведеного Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Асоціацією політичних психологів України у 2021 році, цілком або скоріше позитивно готовність закладів освіти оцінює менше ніж половина респондентів (44,5%), серед педагогічних працівників – 55,2%. Водночас якість організації дистанційного навчання у вітчизняних закладах освіти цього року, на думку опитуваних, трохи покращилася. Результати дистанційного навчання тією чи іншою мірою негативно оцінюють понад половину респондентів (56,2%). Причому попри накопичення досвіду взаємодії з навчанням в онлайн-режимі частка негативних оцінок його результатів майже не змінилася (55,7% у 2020 році), хоча позитивних – трохи збільшилася: з 27,1% у 2020 році до 33,2% у 2021-му [1].

У цілому ставлення українського суспільства до дистанційного навчання залишається скептичним. Лише кожен п'ятий респондент (21,3%) погоджується з тим, що завдяки дистанційному навчанню учні (студенти) стають більш дисциплінованими та самостійними, 66,1% так не вважають. У міру накопичення досвіду взаємодії з дистанційним навчанням зростає й частка тих, які вбачають у ньому загрозу психологічному благополуччю дітей та молоді [2].

Таким чином, практика онлайн-навчання в умовах поширення пандемії COVID-19, дає можливість зрозуміти, що психологічні наслідки адаптації до ситуації розглядаються з погляду їхнього впливу на якість надання освітніх послуг та ефективність результатів навчання і з погляду збереження психічного здоров'я суб'єктів освітнього процесу. При тому, що наявне дихотомічне сприйняття дійсності впливає на фізичне і психічне здоров'я, актуальність дослідження порушеної теми безсумнівна.

Список використаних джерел:

1. <https://ispp.org.ua/2021/10/28/pres-reliz-ponad-polovinu-gromadyan-vvazhayut-shho-distancijne-navchannya-rujnuje-psixiku-i-socialni-navichki-ditej/>
2. <https://ispp.org.ua/2021/10/28/pres-reliz-ponad-polovinu-ukra%dl%97ncivne-vvazhayut-sebe-dobre-poinformovanimi-pro-reformi-v-osviti/>